

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto, kuuleminen 29.9.2021 klo 9.00.

HE TAE 2021, PL 26, Sisäministeriön hallinnonala
talous- ja suunnittelujohtaja Kati Korpi / sisäministeriö

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA, HE TAE 2022

Yleistä

Vuoden 2022 talousarvioesityksessä sisäministeriön pääluokkaan ehdotetaan yhteensä noin 1,566 miljardia euroa. Poliisitoimen osuus tästä on 856 miljoonaa, Rajavartiolaitoksen noin 280 miljoonaa, pelastustoimen ja Häätokeskuslaitoksen 87 miljoonaa ja maahanmuuton 160 miljoonaa.

Talousarvioesityksen mukaisesti sisäministeriön hallinnonalan määrärahataso laskee 10 miljoonaa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Suojelupoliisin ja Maahanmuuttoviraston määrärahat vähenevät aikaisempien kehyspäästösten seurauksena, mutta muille virastoille esitetään enemmän rahaa kuin tälle vuodelle. Kokonaisuus kääntyy negatiiviseksi lähinnä turvapaikanhakijoiden vastaanoton momenteille esitettävien, yhteensä 39 miljoonan teknisluonteisten vähennysten seurauksena. Ne perustuvat turvapaikanhakijoiden määrän ja siitä aiheutuvan määrärahatarpeen laskuun.

Sisäministeriön hallinnonalan viranomaisten talouden näkymä on erittäin haasteellinen. Poliisi joutuu nykytilanteessa tekemään sopeutustoimia vuonna 2022. Muiden virastojen osalta ensi vuosi on vielä kohtuullisen hyvä, mutta vuodesta 2023 alkaen tilanne heikkenee nopeasti, ellei tarvittavia määrärahalisäyksiä saada vuosien 2023–26 kehyksiin.

Hallinnonalan virastojen rahoitusvaje on syntynyt pitkän ajan kuluessa. Pysyvien ja kertaluonteisten määrärahalisäysten taso ei ole riittänyt korjaamaan sitä mittavaa korjausvelkaa, jota vuosien saatossa on hallinnonalalle kertynyt. Painopisteen tulisi myös olla pysyvissä määrärahalisäyksissä silloin, kun tarvekin on pysyvä. Näissä pysyvissä tasokorotuksissa sisäministeriön hallinnonala on jäänyt aliresursoiduksi. Jo pelkkä kustannustasoindeksi aiheuttaa esimerkiksi Rajavartiolaitokselle ja Poliisille huomattavia lisämenoja.

Hallinto

Hallinto-luvun määrärahat kasvavat noin 15,7 milj. euroa, mikä aiheutuu pääosin uudesta ohjelmakaudesta 2021–2027 (lisäys 28 milj.). Sisäministeriön talousarviomäärärahat kasvavat esityksen mukaisesti noin 0,4 milj. Lisäyksenä on esitetty 0,4 milj. hyvinvointialueiden pelastustoimien ohjauksen edellyttämiin lisäresurssitarpeisiin.

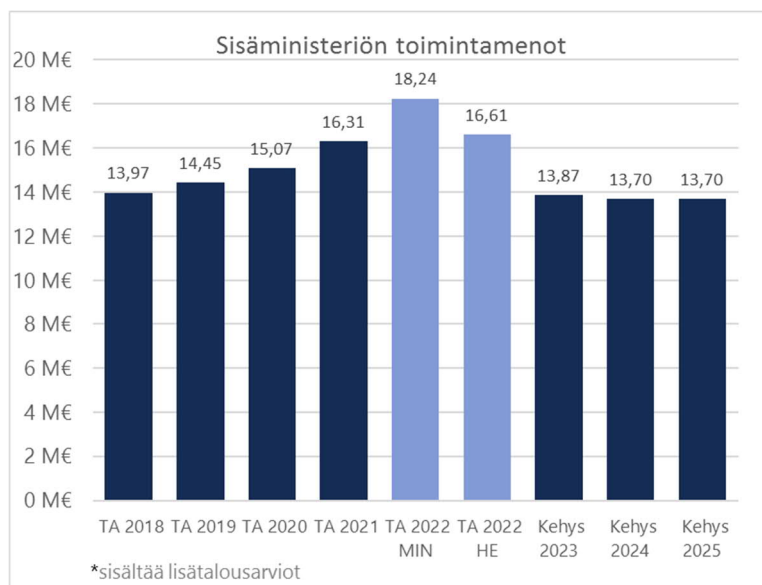
Kriisinhallintakeskuksen määrärahat kasvavat 0,1 milj. euroa, kun ulkoministeriön pääluokasta siirtyy määrärahaa Kriisinhallintakeskukselle vaalitarkkailutoiminnan järjestämiseen. Vaalitarkkailu on aiemmin järjestetty ulkoministeriön toimesta. Nykyinen määrärahataso mahdollistaa keskuksen lakisäänteisten tehtävien toteuttamisen laadukkaalla tavalla (siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden koulutus, asiantuntijoiden lähettäminen EU- ja kansainvälisiin tehtäviin ja työnantajavollisuuksista huolehtiminen, tutkimus ja tilannekuvatoiminta).

Sisäasioiden rahastojen uusi ohjelmakausi vuosille 2021 - 2027 on käynnistymässä. Euroopan unioni on hyväksynyt EU:n rahoitusohjelmakautta 2021—2027 koskevan EU-lainsäädännön. Talousarviotekstit on päivitetty vastaamaan voimaan tulleita säädöksiä ja kansallinen lainsäädäntö on annettu Eduskunnalle. Kansallisen lainsäädännön arvioidaan tulevan voimaan 1.12.2021.

Talousarvioon esitetään perustettavaksi uusi momentti 26.01.21. Sisäministeriön hallinnonalan kehittäminen, jolla korvataan 26.01.20 Tietohallinnon yhteiset ja SM:n toimintamenojen tutkimustoimintaan käytetty rahoitus. Määrärahaa on tarkoitus käyttää konsernistrategiaa ja hallinnonalan ohjausta toteuttavien kehittämistoimien sekä näihin liittyvän henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Ministeriö voi myöntää rahoitusta myös hallinnonalan virastojen hankkeisiin.

Hallinnonalan osuus JTS 2022 - 2025 -mukaisesta matkustussäästöstä (1,6 milj. euroa) on tilapäisesti kohdennettu ministeriön toimintamenoihin ja vaikuttaa kehystasoon vuodesta 2023 alkaen.

Kipukohdat: Sisäministeriön toimintamenoista rahoitettavaa henkilötyövuosimäärää joudutaan vähentämään arviolta 5–10 HTV:tä vuoden 2022 jälkeen. Covid19 -pandemian ajalta palvelunostoista aiheutuneet säästöt siirtävät jo aikaisemmin tiedossa ollutta säästötarvetta eteenpäin. Rahoitustason lasku edellyttää toteutuessaan mm. kehittämistoiminnan vähentämistä ja määräaikaisten rekrytointien päättymistä. Suojelupoliisin ohjauksen ja laillisuusvalvonnan määräaikaisten lisärahoitus poistuu vuodesta 2023 lähtien, mikä lisää rahoituksen riittävyyteen kohdistuvaa painetta. Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kehittämiseksi, keskuksen oikeudellisen osaamisen vahvistamiseksi sekä tuleviin menopaineisiin vastaamiseksi momentin kehystasoon tarvittaisiin pieni lisäys.

Poliisi

Poliisitoimen toimintamenoihin esitetään lähes 808 milj. euroa. Lisäystä kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon on noin 8,6 miljoonaa.

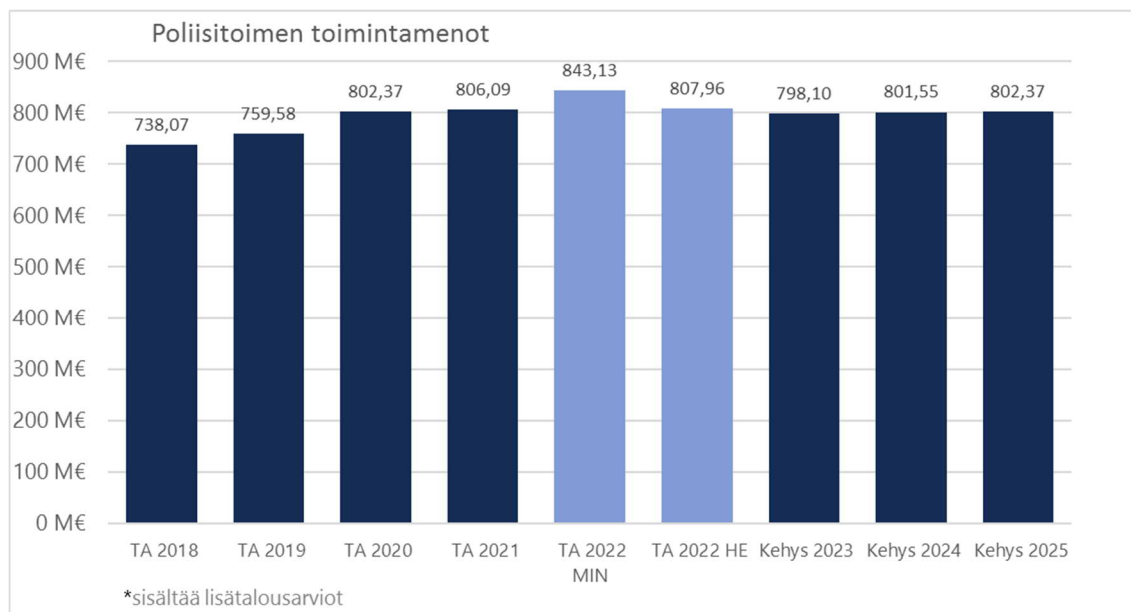
Poliisin määrärahatason kasvusta huolimatta tilanne on vaikea, sillä menot ovat kasvaneet nopeammin kuin määrärahaa on lisätty. Julkisen talouden vähäisestä liikkumatilasta johtuen poliisi joutuu tekemään ensi vuonna sopeutustoimia, jotta menot saadaan vastaamaan käytettävissä olevaa rahoitusta.

Vuoden 2022 talousarvioon esitetään kehyspäättöksen mukaisena lisäyksenä 2,5 miljoonan euron lisäystä poliisien HTV-määrän nostoon 7 500 HTV:n tasolle hallitusohjelman mukaisesti. Lisäyksen myötä poliisilla on talousarviossa 10 milj. käytettäväksi tämän keskeisen tavoitteen saavuttamiseen. Vuonna 2023 määräraha nousee kehyksen mukaisesti 18 milj. euroon.

Budjettiriihessä hallitus päätti lisätä rahoitusta poliisille HTV-määrän ylläpitoon ja ihmiskauppayksikön jatkoon yhteensä 10,6 miljoonaa. Poliisille lisättiin myös 1,2 milj. ja 15 henkilötyövuotta kriittisiin toimialoihin kohdistuvien rikosten torjumiseksi sekä 1,05 milj. rikoslain 25 luvun 9 §:n muutoksesta (laiton uhkaus) aiheutuviin menoihin.

Harmaan talouden torjuntaohjelman toimeenpanoa jatketaan vuonna 2022. Tehokkaan rahanpesun estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon varmistamiseen esitetään noin 1,3 miljoonaa, mikä on osa EU-elpymisvälineen rahoitusta.

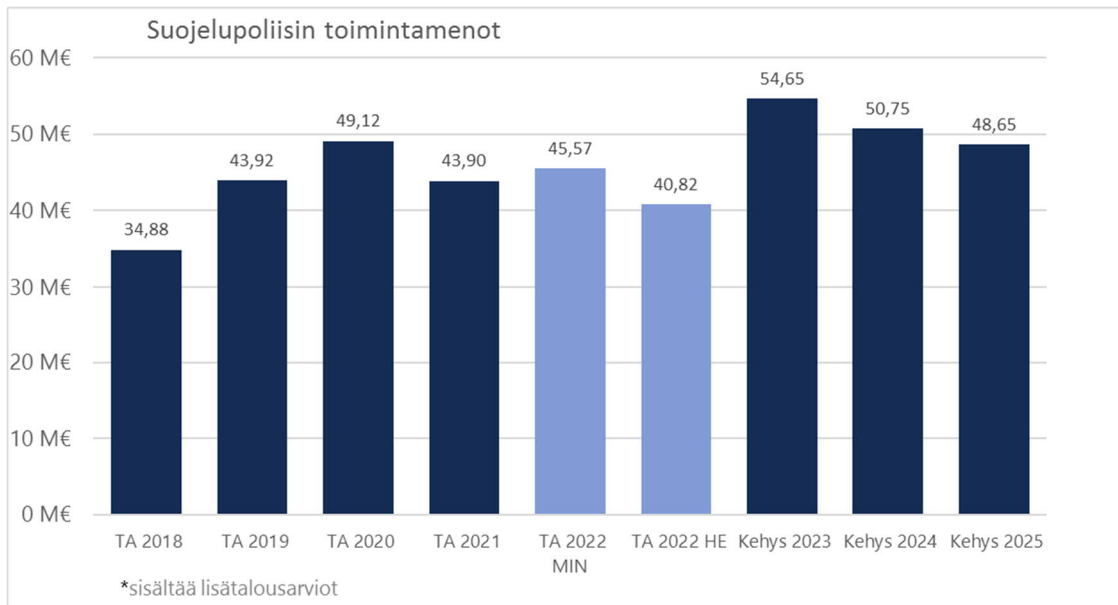
Kipukohdat: Määrärahalisäykset poliisille ovat olleet pääosin kertaluonteisia, vaikka määrärahatarpeet olisivat olleet pysyviä. Pysyviä lisäyksiä on tehty vähän ja ne eivät ole olleet riittäviä. Kertaluonteisetkin lisäykset ovat olleet usein tarkasti kohdennettuja, jolloin määrärahat eivät kohdistu sinne, mihin niitä erityisesti tarvittaisiin. Esimerkiksi poliisin toimitila- ja ICT-menoissa on ollut voimakasta nousua, johon ei olla saatu vastaavia lisäyksiä. Vuoden 2022 talousarvioesitykseen sisältyvät VES-yleiskorotukset nostavat poliisin määrärahatasoa n. 22,5 milj., mutta tämä lisäys menee nykyisen henkilöstön palkkoihin.

Suojelupoliisi

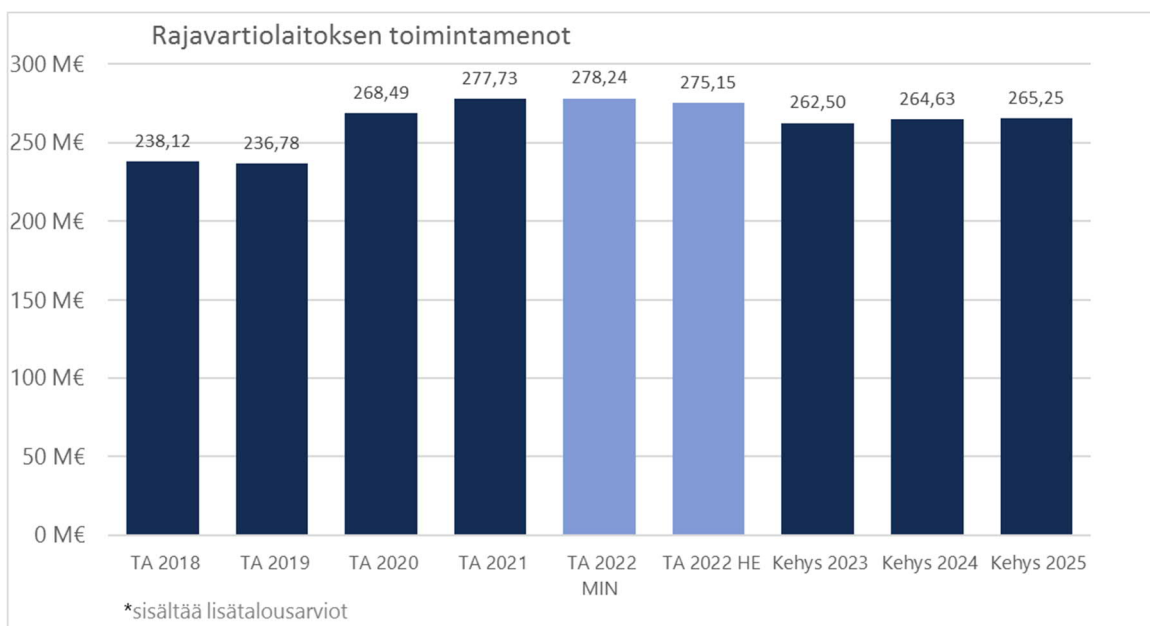
Suojelupoliisille esitetään 40,8 miljoonaa, joka on 3,7 miljoonaa vähemmän kuin vuoden 2021 talousarviossa myönnetty rahoitus aiheutuen määräaikaisen tietojärjestelmärahoituksen poistumisesta.

Kipukohdat: Suojelupoliisin tarvitsema 4,75 milj. pysyväluonteinen lisäys tietojärjestelmien ylläpitoon, jotta aiempien teknologiainvestointien hyödyt saadaan varmistettua. Vanhenevat toimitilat sekä myöhästynyt muutto uusiin tiloihin luovat menopainetta ja kasvattavat yllättävien kulujen riskiä niin Helsingissä kuin muissa toimipisteissä. Nykyisten väistötilojen kustannukset ovat jo nyt huomattavasti ennakoitua suuremmat rasittaen viraston peruskehystä.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen toimintamomentille esitetään 275 miljoonaa euroa ja Ilma- ja vartioalusten hankinta -momentille 5 miljoonaa euroa. Rajavartiolaitokselle esitetään hallitusohjelman mukaista yhden miljoonan lisäystä rajaturvallisuuden suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseen, jolloin määräraha nousee ensi vuoden talousarviossa yhteensä 3,3 miljoonaan euroon hallitusohjelman mukaisesti.

Rajavartiolaitoksen ilma- ja vartioalusten hankintamomentin peruskehystä esitettiin nostettavaksi 10 milj. euroon. Vuosina 2019 – 2021 peruskehyksellä rahoitettiin mm. nopeiden veneiden uusimista, partioveneluokan järjestelmäpäivitystä ja vartiolaiva Turvan telakointia. Kaluston hankinnan, peruskorjausten ja huoltojen kustannustason nousu on ollut 3 - 4 %/vuosi, mutta määrärahatasoa on tarkistettu vain vähäisessä määrin viimeisen 10 vuoden aikana.

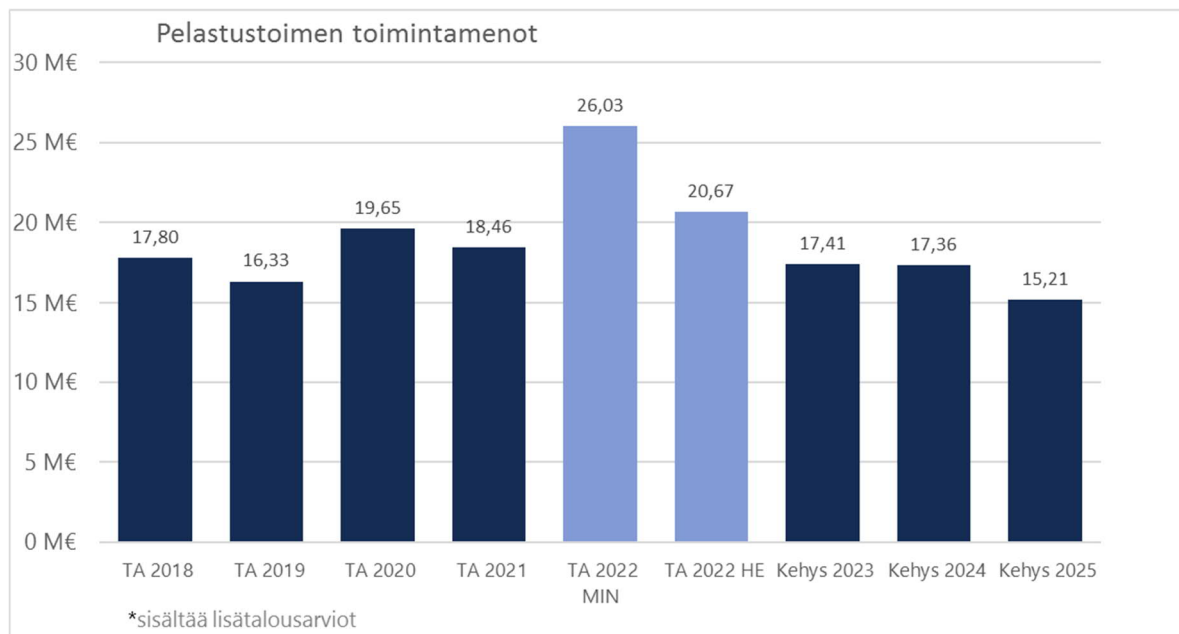
Kipukohdat: Rajavartiolaitokselle vuosi 2022 on vielä kohtuullisen hyvä, mutta Rajavartiolaitoksen käytettävissä oleva rahoitus putoaa kehyspäätöksen mukaisesti vuonna 2023 yli 10 milj. euroa, mikä tulee aiheuttamaan virastolle huomattavan sopeuttamistarpeen. Tarvittavan suorituskyyvyn ylläpitämiseksi laiva- ja valvontalentokone- sekä valvontatekniikan investoinnit tulisi toteuttaa suunnitellusti. Rajavartiolaitoksen kahden uuden valvontalentokoneen hankkimiseen rahoitusta ei ole. Lentokoneet saavuttavat 30 vuoden iän vuonna 2025. Ilman tilausvaltuutta ja myöhemmin lisättävää määrärahaa Rajavartiolaitos ei kykene käynnistämään lentokoneiden hankintaa.

Pelastustoimi

Lukuun 26.30. esitetään yhteensä noin 87,5 miljoonaa. Tästä pelastustoimen toimintamenoihin esitetään noin 21 miljoonaa ja Hätäkeskuslaitokselle noin 65 miljoonaa. Erityismenoihin esitetään noin 2 miljoonaa.

Talousarvioesitykseen sisältyy 0,4 miljoonaa hyvinvointialueiden pelastustoimien ohjauksen lisäresurssitarpeisiin mom. 26.01.01, mutta pelastustoimessa ja varautumisessa on samanaikaisesti myös muita huomattavia voimavaroja ja kehittämispaineita, kuten valtakunnallisen johtamisen ja suorituskyyvyn vahvistaminen ja pelastajakoulutettavamäärän turvaaminen pelastajien lisätarpeisiin vastaamiseksi. Pelastustoimen toimintaympäristöä ja tarpeita vastaava valtakunnallinen kehittäminen ja tarvittava suorituskyyky edellyttävät henkilöstöresurssien vahvistamista sekä pelastustoimen tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämislisäyksiä mm. digitalisointiin ja tietohallintoon.

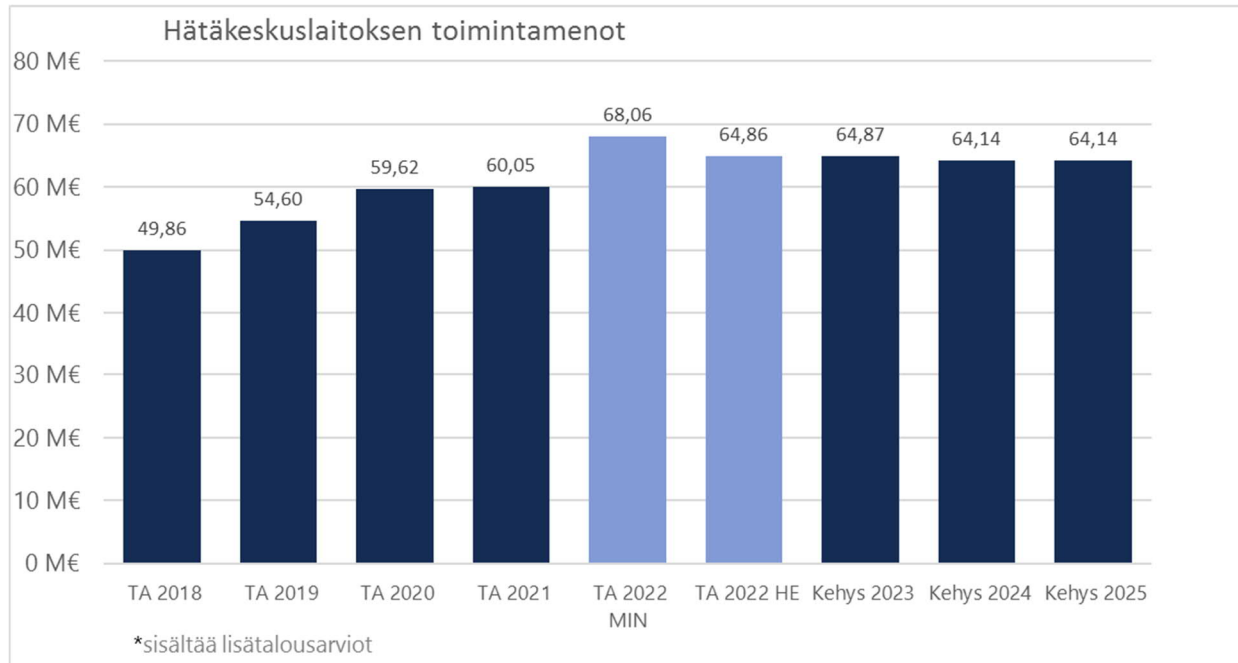
Kipukohdat: Lakisääteisten tehtävien edellyttämien pysyvien voimavarojen varmistaminen sekä tarvittavan kehittämisrahoituksen saaminen ja pelastushenkilöstön riittävä määrä (pelastajakoulutettavat).

Hätäkeskustoiminta

Hätäkeskuspäivystäjäresurssien turvaamiseen on vuoden 2022 talousarviossa varattu yhteensä 2 miljoonaa euroa, mikä on 0,5 miljoonaa enemmän kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen esitetään 4,2 miljoonan lisäystä, jolloin vuoden 2022 rahoitus nousee yhteensä 4,7 miljoonaan.

Kipukohdat: Nykyrahoitus ei mahdollista Hätäkeskuslaitoksen tavoitteeksi asetettua 630 HTV:n määrää.

Maahanmuutto

Maahanmuutto -lukuun esitetään yhteensä reilut 160 milj. euroa, josta Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenoihin esitetään 65 milj. euroa. Viraston rahoitus laskee 1,7 miljoonaa vuoden 2021 talousarvion tasosta aiheutuen kertaluonteisten lisäysten poistumisesta.

Hallitus on tehnyt uusia kehittämispanostuksia, joilla jatketaan toimia työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten ruuhkan purkamiseksi, automaation lisäämiseksi sekä ulkomaalaisasioiden sähköisen asiankäsitteily-järjestelmän (UMA) kehittämiseksi.

Hallitus lisäsi budjettiriihessä 2 milj. toiminnan turvaamiseen ja työperäisen maahanmuuton edistämiseen, sekä 1 miljoonan pikakaistan toimeenpanoon erityisasiantuntijan ja kasvuyrittäjän sekä työntekijän oleskeluluvan käsittelyn nopeuttamiseksi. EU-elpymisvälineen kautta saatavalla 7,8 miljoonalla toteutetaan investointikokonaisuutta *Maailmanluokan automaatiota hyödyntävä digitaalinen infrastruktuuri osaajien maahanmuuton tueksi*. Nämä kaikki lisäpanostukset ovat tärkeitä askeleita työperäisen maahanmuutonedistämiseksi ja hakemuskäsittelyn sujuvoittamiseksi.

Kipukohdat: Maahanmuuttoviraston resurssien tulisi mahdollistaa viraston kokonaisvaltainen ja pitkäjänteinen kehittäminen. Vuodesta 2023 alkaen tilanne on hankala: nykyisen kehystason mukaisella resurssilla hakemuksia ei pystytä käsittelemään asetetuissa tavoiteajoissa (HO, lainsäädäntö, tulossopimus), eikä pystytä vastaamaan kasvaviin hakemus- ja asiamääriin. Turvapaikanhakijoiden määrän kehitys pandemian jälkeen on epävarmaa. Käsittelyajat on pidettävä lyhyinä, jotta vastaanottokulut eivät kasva. Syntyneiden hakemusruuhiin purkamisen jälkikäteen on aina kalliimpaa kuin hakemusten ratkaiseminen hallitusti ja etupainotteisesti.

